

"סנאט" מספר 292 בנושאים כלכליים :

מצב המשק הישראלי: הערכה נוכחית ותחזית

תקציר

- המסמך הבא סוקר את ההתפתחויות במשק במחצית הראשונה של 2006, תוך כדי מתן הערכה ותחזית לתקופה הבאה.
- ניכרת עליה בקצב צמיחת תפוקת התעשייה. היקף המכירות לשוק המקומי וקליטת עובדים, כשמנגד חלה ירידה משמעותית בקצב גידול ההשקעות בחו"ל.
- עפ"י פרמטרים מאקרו כלכליים קיימת מגמת עליה המעידה על שיפור במצב המשק בחצי השנה הראשונה של 2006, למעט שיעור הבלתי מועסקים.
- התחזית הכלכלית, התלויה בין השאר במצב הביטחוני שישרור בישראל, צופה צמיחה כלכלית, ירידה באבטלה והתייצבות בשער הריבית, אך לא ירידה בשיעורי העוני.
- חל שיפור בהערכת המצב הכלכלי של ישראל בהשוואה בינ"ל במחצית הראשונה של שנת 2006 לעומת סוף שנת 2005.

סקירת מצב המשק הישראלי הנוכחי

המדד המשולב החדש של בנק ישראל למצב המשק לחודש מאי 2006, עלה בשיעור של 0.52%. עליה זו ממשיכה את מגמת העלייה במדד המשולב, נתון המשקף האצה בקצב גידול הפעילות מתחילת שנת 2006.

בנוסף, על פי סקר ציפיות בתעשייה חלה האצה בקצב צמיחת תפוקת התעשייה ברבעון הראשון של שנת 2006 לעומת הרבעון האחרון של שנת 2005. 55% מהתעשיינים שהשתתפו בסקר דיווחו על עליית התפוקה ברבע הראשון של שנת 2006 לעומת 43% מהתעשיינים שדיווחו על עליה בתפוקה ברבעון האחרון של שנת 2005.

צוות ההיגוי

מר עוזי ברעם, יו"ר
ח"כ גלעד ארדן
מר הרמן בונץ
ח"כ ד"ר יוסי ביילין
ח"כ איתן כבל

חברי צוות ההיגוי בעבר

יו"ר ראשון,
הנשיא חיים הרצוג ז"ל
יו"ר שני,
מר חיים י. צדוק ז"ל
ד"ר יהודה לנקרי
ח"כ מיכאל איתן
עו"ד יוסי כץ
ד"ר וינפריד וייט
ח"כ גדעון סער
ח"כ יצחק הרצוג, שר
ח"כ אתי לבני

בשיתוף:

קרן פרידריך אברט

חסות:

משה קורניק

Steering Committee

Mr. Uzi Baram Chair
Mr. Gilad Erdan, MK
Mr. Hermann Büinz
Dr. Yossi Beilin, MK
Mr. Eitan Kabel, MK

Former members of the steering committee

Former Chair,
The Late President
Chaim Herzog
Former Chair,
The Late Mr. Haim J.
Zadok
Dr. Yehuda Lankry,
Mr. Michael Eitan, MK
Adv. Yossi Katz
Dr. Winfried Veit
Mr. Gideon Saar, MK
Mr. Isaac Herzog, MK
Minister
Ms. Eti Livni, MK

In cooperation with:

Friedrich Ebert
Stiftung

Sponsors:

Moshe Kornik

כמו כן, הואץ היקף המכירות לשוק המקומי: 46% ממשותפי הסקר דיווחו על גידול בהיקף המכירות לשוק המקומי ברבע הראשון של השנה הנוכחית, לעומת 35% מהתעשיינים שדיווחו על מגמה זו ברבעון האחרון של שנת 2005. מגמה זו דומה גם במשלוחי הייצוא ובקצב קליטת העובדים. מנגד, חלה האטה משמעותית בקצב גידול השקעותיהם בחו"ל.

מסקירת הנתונים המאקרו כלכליים המעידים על מצב המשק בישראל, ניתן להבחין במספר שינויים. נצפתה מגמת התחזקות של השקל מול הדולר בחצי השנה הראשונה של שנת 2006 (כשסך השינוי עומד על 3.54%), זאת עקב ירידות חדות בשוקי ההון בחו"ל. בחמשת החודשים הראשונים של שנת 2006 עלה מדד המחירים לצרכן ב-1.5%, כאשר בחודש מאי שמר על יציבות ובחודש יוני צפוי המדד לרדת ב-0.1%. האינפלציה בחודשים הקרובים צפויה להיות נמוכה בשל התחזקות השקל, הורדת מע"מ וירידה עונתית.

בשוק העבודה השכר הממוצע של עובדים ישראלים עומד על 7695 ₪ ברביע הראשון של 2006, זוהי עליה של 1.6% ביחס לרביע האחרון של 2005. עקב עדכון שכר המינימום (חודש אפריל) ומדיניות הממשלה ("חוק שכר מינימום", יוני 2006) עלה שכר המינימום מתחילת שנת 2006 ב-7.5% ועומד כעת על 3585.18 ₪. לאחר מגמת ירידה בשנת 2005 עומדת רמת האבטלה כיום על 8.9%, זוהי עליה של 0.2% מתחילת השנה. ניתן לראות כי קיימת מגמת עליה בחצי השנה הראשונה של 2006 ברוב הנתונים המאקרו כלכליים, למעט אחוז הבלתי מועסקים.

תחזית למצב המשק הישראלי

למרות חוסר היציבות הביטחונית בתקופה האחרונה, הנתונים המאקרו כלכליים חיוביים ומצביעים על מגמת שיפור במשק הישראלי ומהווים בסיס לתחזית צמיחה של 5% בשנה זו ו-4% בשנת 2007 כשההנחה היא שהצמיחה בישראל תתמתן כחלק מהאטת הצמיחה הצפויה במדינות המתקדמות. במקביל, האבטלה במשק תמשיך לרדת לשיעור של 8.5% ב-2006 ו-8.3% ב-2007. מאידך, ההחלטות בדבר ביטול המשך הירידה בקצבאות הילדים, אי אכיפת צמצום מספר העובדים הזרים והעובדים הפלשתינאים העובדים בארץ והעלאת שכר המינימום מאיימים על נתוני השיפור בשוק העבודה. כמו כן, ע"פ "דו"ח מימדי העוני והפערים בהכנסות 2004/5" של הביטוח הלאומי ניתן להסיק שגם לאחר יישום חוק העלאת שכר המינימום מספר המשפחות העניות לא יקטן משמעותית, שכן הכנסת מפרנס יחיד בשכר המינימום החדש עדיין אינה מספיקה לחילוף משפחות מסוג זה מעוני.

בשנת 2006 צפויה אינפלציה של 2.3%, הנמצאת בטווח יעד האינפלציה של בנק ישראל (1%-3%), ובשנת 2007 2.4%. האינפלציה הנמוכה בחודש מאי, הציפיות לאינפלציה נמוכה בחודשים הקרובים והתחזקות השקל, יקשו על העלאת ריבית בנק ישראל בחודשים הקרובים. יחד עם זאת, עליית האינפלציה בארה"ב צפויה להביא בהמשך לעליית ריבית, כך שבסופו של דבר הריבית תתייצב על 6% בעוד שנה. ניתן להניח שהורדת המע"מ לכדי 15.5% תשפיע על ירידה באינפלציה. צפויה השפעה של (-0.3%) במדד חודש יולי ו-(-0.1%) במדד חודש אוגוסט. עיקר ההשפעה הישירה צפויה בסעיפי החשמל, הדלק, התקשרות, רכבים ותיקוני רכב.

בשנת 2006 החל יישום הרפורמה במס, לפי תוכנית המיסים הרב שנתית 2006-2010. הרעיון בבסיס התוכנית הוא להתאים את מערכת המס הקיימת בישראל למערכת המס המקובלת במדינות מפותחות וזאת כדי לשכלל את תנאי התחרות של המשק הישראלי מול המשק הגלובלי, וכן לקדם יעדים חברתיים לרבות חלוקת ההכנסות על פני יותר פרטים באוכלוסיה וצמצום העוני. הרפורמה במס תתרום לצמיחה הכלכלית כפי שניתן לראות כבר ב-2006 אך לעומת זאת בהיבט חברתי בטווח הארוך לא צפוי שיפור משמעותי.

המדיניות התקציבית בשנת 2007, תמשיך לעמוד ביעדי הוצאה והגירעון, תוך כדי הגדלה מתונה של ההוצאה הממשלתית ב-1.7% במטרה להקטין את שיעורי המס, כמו גם את המשך הקטנת החוב הציבורי כאחוז מהתוצר. חשוב לציין כי במידה של הסלמה במצב הביטחוני-מדיני הלא יציב בתקופה האחרונה, יש להניח כי התחזיות המאקרו כלכליות יושפעו לרעה.

הערכת מצב המשק הישראלי בהשוואה בינ"ל¹

במחצית הראשונה של שנת 2006 חל שיפור בהערכת המצב הכלכלי של ישראל לעומת שנת 2005. יש לזכור כי מדד המצב הכלכלי בישראל (מדד זה נע בין 1 ל-9) הגיע ברבע הראשון של שנת 2002 לשפל המדרגה, אז דורג מצבה הכלכלי של ישראל בציון 1. ניתן לראות בטבלה את מגמת השיפור בהערכה הבינ"ל של המשק הישראלי. עם זאת, הערכת המצב הכלכלי היום לששת החודשים הקרובים ביחס לזו של סוף שנת 2005 הינה שלילית יותר.

מדד ציון הערכת המצב הכלכלי בישראל על ידי מומחים בהשוואה בינלאומית

רבעון	מצב כלכלי נוכחי*	מצב כלכלי בהשוואה לשנה האחרונה*	מצב כלכלי ל-6 החודשים הקרובים*	יצוא והיקף סחר לחודשים הבאים*	ריבית לטווח הקצר לחודשים הקרובים*	שער החליפין ביחס לדולר**	שער הדולר לעומת כלל המטבעות ל-6 החודשים הקרובים**
2001 I	5.0	2.0	4.0	2.0	2.0	3.0	9.0
2001 II	5.0	3.0	4.0	3.0	3.0	5.0	8.0
2001 III	3.7	1.0	3.7	2.3	3.7	3.7	7.7
2001 IV	4.0	1.0	4.0	4.0	4.0	5.0	8.0
2002 I	1.0	1.0	7.0	7.0	5.0	5.0	9.0
2002 II	1.0	1.0	7.0	5.6	7.9	5.6	7.4
2002 III	1.0	1.8	6.6	5.8	5.8	5.0	8.2
2002 IV	1.7	1.7	4.3	3.0	5.7	5.7	7.0
2003 I	1.0	2.5	5.5	6.3	3.2	4.6	7.7
2003 II	1.0	4.0	7.0	7.5	2.0	4.5	7.5
2003 III	-	-	-	-	-	-	-
2003 IV	2.3	2.3	3.7	6.3	2.3	5.0	6.3
2004 I	2.6	8.2	7.4	7.4	1.8	3.4	6.6
2004 II	3.3	8.4	7.9	8.4	5.0	3.9	7.9
2004 III	5.4	9.0	7.2	7.5	6.8	3.7	7.7
2004 IV	5.5	8.5	6.0	7.5	7.0	5.0	7.0
2005 I	6.1	8.4	6.1	8.4	5.6	3.3	8.4
2005 II	7.0	7.7	6.3	5.7	6.3	2.3	7.7
2005 III	5.0	6.5	6.0	7.0	7.0	5.0	5.0
2005 IV	6.7	7.9	6.1	7.3	5.6	5.0	6.1
2006 I	7.3	7.3	5.0	7.3	4.4	7.3	6.1
2006 II	6.6	5.8	5.0	6.6	8.2	4.2	6.6

* 1= ציון הכי נמוך/גרוע, 9= ציון הכי גבוה, שיפור משמעותי
 ** 1= מתחת לערך, 9= מעל לערך

¹ מדי רבעון נערך סקר מקיף בהשתתפות 833 מומחים מ-79 מדינות על מצב המשק בהשוואה בינלאומית. המכון הישראלי למחקר כלכלי וחברתי מבצע את הסקר עבור ישראל והוא קשור למכון IFO למחקר כלכלי בגרמניה. מכון IFO מרכז ומפרסם את המידע באופן קבוע מדי רבעון. כל מומחה מספק תחזית כלכלית בנוגע למדינה שלו ולשאר מדינות העולם בנושא אינפלציה, אבטלה, צמיחה כלכלית, סחר בינלאומי, שוק ההון ועוד.

מקורות

1. תחזית מקרו כלכלית לשנים 2006-2007 - בנק ישראל, 11 ביוני 2006
2. המדד המשולב למצב המשק - בנק ישראל
3. סקירה על מצב המשק ותחזיות מקרו-כלכליות לקראת התקציב לשנת 2007 - משרד האוצר, 26 ביוני 2006
4. סקר ציפיות בתעשייה לחודשים אפריל יוני 2006 - התאחדות התעשיינים-אגף הכלכלה, 2 במאי 2006
5. השלכות העלאת שכר המינימום בישראל- סנאט מיוחד מספר 280, פברואר 2006
6. מצבו של המשק הישראלי והשוואה בינלאומית - סנאט 235, יוני 2004
7. סקר על מצב המשק בהשוואה בינלאומית - מכון IFO למחקר כלכלי בגרמניה
8. תחזית מחירים חודש יוני 2006 - יונתן כץ